

Uniwersytet
Pomorski
w Słupsku

Słupsk, dnia 9 stycznia 2026 r.

dr hab. Dominik Bierecki, prof. ucz.

Kierownik Zakładu Prawa Prywatnego

Instytut Prawa i Administracji

Uniwersytet Pomorski w Słupsku

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Tomasza Henryka Marca pt. *Spółdzielnia energetyczna jako podmiot transformacji energetycznej – aspekty prawne*, napisanej pod kierunkiem dr hab. Anety Suchoń, prof. ucz.

1. Wybór tematu i cel oraz teza badawcza pracy

Podjęcie przez Doktoranta tematyki związku spółdzielczości z transformacją energetyczną należy ocenić bardzo pozytywnie. Spółdzielczość pełni istotną rolę w tym zjawisku, co jest gwarantowane prawnie właśnie przez obraną przez Doktoranta do analizy instytucję spółdzielni energetycznej. Jej funkcjonowanie w polskim ustawodawstwie wpisuje się w tendencje prawa Unii Europejskiej, które uwzględnia w zjawisku transformacji energetycznej osoby prawne z cechami właściwymi dla ruchu spółdzielczego (przez instytucje prawne społeczności energetycznych). Prowadzi to do wniosku, że celem ustawodawcy polskiego i prawodawcy europejskiego jest zapewnienie dostępności (przez otwarte członkostwo) i demokratycznego zarządzania tzw. zieloną energią. Z takim wnioskiem koresponduje stanowisko Doktoranta, że łączenie przez spółdzielnie celów społecznych i

gospodarczych powoduje, że od ponad dwustu lat pełnią one na świecie istotną rolę w zaspokajaniu potrzeb ich członków (s. 12).

Doktorant podjął się bardzo ambitnego zadania analizy instytucji prawnej – spółdzielni energetycznej, której charakter prawny wynika jednocześnie z norm prawa prywatnego i publicznego. Jak słusznie zauważono w rozprawie, spółdzielnia energetyczna podlega regulacji prawa spółdzielczego i prawa energetycznego (s. 27). Jednocześnie, Doktorant umiejscawia tę analizę prawną w kontekście trwającej transformacji energetycznej. To założenie znajduje odzwierciedlenie w celu pracy i jej tezie badawczej. Cel pracy jest sformułowany szeroko. Nie dotyczy on samego zakładania, struktury i ustania spółdzielni energetycznej, które też są omawiane w pracy (rozdział VI). Celem rozprawy jest takie przeanalizowanie norm prawnych dotyczących spółdzielni energetycznej, aby wypracować wnioski dotyczące miejsca i efektywności zaangażowania spółdzielni energetycznej w procesie transformacji energetycznej (s. 26). Następnie, Doktorant formułuje szczegółowe cele pracy, do których należy: 1) umiejscowienie spółdzielni w globalnym i europejskim kontekście transformacji energetycznej, 2) ocena ewolucji regulacji prawnej spółdzielni energetycznej w Polsce i omówienie determinantów prawnych rozwoju tej regulacji, 3) ocena obowiązujących norm prawnych dotyczących spółdzielni energetycznej, również w kontekście realizacji zasad spółdzielczych w aspekcie sprawiedliwej transformacji energetycznej (s. 26 – 27). Cel pracy należy ocenić pozytywnie. Obranie tego celu przez Doktoranta powoduje, że rozprawa doktorska uzupełnia lukę w piśmiennictwie polskim, występującą w zakresie prawnych aspektów udziału spółdzielni energetycznej w transformacji energetycznej (zob. s. 22).

Wyróżnione przez Doktoranta szczegółowe cele badawcze rozprawy są następnie przez niego rozwijane w wątki problemowe. Dotyczą one zagadnień pojawiających się w ramach dążenia do zrealizowania celu pracy. Pośród tych wątków, Doktorant wyróżnia kwestie: 1) rozwoju prawodawstwa międzynarodowego, unijnego i krajowego, dotyczącego społecznych i sprawiedliwych wymiarów transformacji energetycznej, 2) roli spółdzielni energetycznej w transformacji energetycznej, i 3) zagranicznych oraz krajowych podstawy prawnych działalności spółdzielni energetycznych (s. 28 – 30). Prowadzi to Doktoranta to sformułowania

tezy badawczej pracy (s. 31). Ponownie, tak jak cel pracy i jej wątki badawcze, teza badawcza rozprawy obejmuje kilka założeń, mianowicie że: 1) obowiązujące normy prawne pozwalają spółdzielni energetycznej na funkcjonowanie w obszarze OZE, przez regulację jej przedmiotu działalności i systemu wsparcia, 2) normy prawne nie urzeczywistniają jednak sprawiedliwej transformacji energetycznej, 3) dlatego konieczne są zmiany w regulacji spółdzielni energetycznej, które byłyby zgodne z zasadami spółdzielczymi i zapewniały stabilność systemu elektroenergetycznego.

Mając na uwadze wybór tematy pracy i postawione przez Doktorant cel oraz tezę badawczą pracy należy uznać, że recenzowana rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

2. Metody badawcze

Postawione przez Doktoranta cele rozprawy determinują zastosowane w pracy metody badawcze. Głównie są to metody właściwe dla nauk prawnych: metoda dogmatycznoprawna, metoda komparatystyczna i metoda historycznoprawna. Doktorant odwołał się też do metod pochodzących z innych dyscyplin nauki: ekonomii i nauk technicznych. Uzasadnił to potrzebą głębszego zrozumienia uwarunkowań sektora energetycznego i zasad działania urządzeń wykorzystywanych w produkcji odnawialnych źródeł energii. Nie odbiera to prymatu metodom badawczym właściwym dla nauk prawnych i jest przydatne w wykładni funkcjonalnej przepisów prawa energetycznego.

Podstawową metodą badawczą, jaką posłużył się Doktorant jest metoda dogmatycznoprawna. Doktorant posłużył się nią do analizy aktów normatywnych prawa polskiego (prawo spółdzielcze i prawo energetyczne), prawa międzynarodowego i prawa UE. Uwzględnił także dorobek doktryny i orzecznictwa dotyczący spółdzielni oraz prawa odnawialnych źródeł energii. W ten sposób, Doktorant mógł osiągnąć jeden z założonych celów szczegółowych rozprawy, polegającym na ocenie regulacji spółdzielni energetycznej w świetle zasad spółdzielczych. Zasady te wywodzą się z teorii spółdzielczości.

Wydaje się, że równie istotne było zastosowanie w rozprawie metody komparatystycznej. Spółdzielczość energetyczna jest zjawiskiem ponadnarodowym. Dlatego rozważania prawno-porównawcze pomogły w osiągnięciu celu pracy polegającym na umiejscowienie spółdzielni w globalnym i europejskim kontekście transformacji energetycznej. Użycie w pracy metody komparatystycznej odzwierciedla przywołanie w rozprawie licznej literatury zagranicznej. Doliczyłem się 179 pozycji zagranicznej literatury. Należy docenić tak wielki udział literatury obcej, stanowiącej niemalże połowę bibliografii w rozprawie. Oznacza to, że Doktorant znakomicie rozumie ponadnarodowy wymiar instytucji spółdzielni energetycznej.

Ostatnią metodą jaką posłużył się Doktorant jest metoda historycznoprawna. Jest ona użyta pomocniczo dla przedstawienia kształtowania się wartości ruchu spółdzielczego. Jedną z nich jest sprawiedliwość, która wpływa na obowiązujące regulacje prawa spółdzielczego (zasada jeden członek – jeden głos, podział nadwyżki bilansowej w stosunku do liczby transakcji członka ze spółdzielnią). Doktorant użył metody historycznoprawnej dla osiągnięcia celu rozprawy w postaci oceny norm prawnym dotyczących spółdzielni energetycznej w kontekście realizacji zasad spółdzielczych w aspekcie sprawiedliwej transformacji energetycznej.

3. Struktura pracy

Rozprawa składa się z ośmiu rozdziałów. Nie został w niej wyodrębniony wstęp ani zakończenie. Zastąpione są one, odpowiednio: rozdziałem I pt. *Rozważania wprowadzające* i rozdziałem VIII pt. *Rozważania końcowe*. Doktorant odchodzi w ten sposób od klasycznego układu rozpraw doktorskich. Powodem jest zapewne ujęcie rozdziału I jako solidnego rozdziału wprowadzającego, który zawiera rozważania właściwe dla wstępu rozprawy doktorskiej. Taki układ pracy nie budzi wątpliwości, gdyż rozdział I oraz rozdział VIII zawierają wszystkie elementy właściwe dla wstępu i zakończenia. Spełnione są więc wymogi warsztatowe rozprawy doktorskiej w zakresie układu pracy.

W pozostałym zakresie struktura pracy nie budzi większych wątpliwości. Odzwierciedla konieczność zbadania norm prawa energetycznego, w tym prawa UE, a także

prawa spółdzielczego. W kolejnych rozdziałach Doktorant opisuje zjawisko transformacji energetycznej, przedstawia normy prawne będące odpowiedzią na to zjawisko i zmierza do omówienia w niej roli spółdzielni energetycznej, ze względu na ich społeczny i sprawiedliwy charakter.

Rozdział II poświęcony jest rozwojowi idei transformacji energetycznej. Jest to niejako opis genezy regulacji prawnych wdrażających założenia transformacji energetycznej. Rozdział III opisuje już rozwój regulacji prawa UE i prawa polskiego dotyczących transformacji energetycznej. Znajduje się w nim omówienie instytucji prawnych służących transformacji energetycznej, które są oparte na otwartym członkostwie i demokratycznym zarządzaniu. Najpierw Doktorant przedstawia takie instytucje w prawie UE: społeczności energetyczne (s. 60 - 69). Następnie omawia polskie regulacje, wśród których znajdują się też normy prawne regulujące spółdzielnie energetyczne, które nie są implementacją prawa UE. (s. 73 – 74).

Rozdział IV opisuje rolę spółdzielczości w transformacji energetycznej, biorąc pod uwagę cechy ideologiczne ruchu spółdzielczego i odzwierciedlające te cechy norm prawne. W tym rozdziale zawarta jest analiza historyczna i komparatystyczna dotycząca spółdzielni, ich roli w transformacji energetycznej i spółdzielni energetycznych jako odrębnego typu spółdzielni. Rozdział V dotyczy ewolucji regulacji spółdzielni energetycznej w prawie polskim. Traktuje on wyłącznie o rodzimym prawie, inaczej niż rozdział III, który dotyczy głównie prawa UE. Różnica między rozdziałem V i rozdziałem III, polega na tym, że rozdział V kompleksowo omawia proces kształtowania się regulacji prawa polskiego dotyczących spółdzielni energetycznej. Natomiast rozdział III jedynie określa jakie podmioty energetyki obywatelskiej, w tym spółdzielnia energetyczna, podlegają regulacji prawa polskiego i jaka część tych regulacji jest implementacją prawa UE.

Rozdział VI zawiera rozważania cywilnoprawne, dotyczące instytucji prawnych właściwych dla spółdzielni: umowy o założenie spółdzielni, statutu, udziałów, wpisowego, wkładów członkowskich, nabycia i ustania członkostwa w spółdzielni, członkostwa spółdzielni energetycznej w organizacjach spółdzielczych i ustania członkostwa w spółdzielni. Doktorant dobrze orientuje się w doktrynie prawa spółdzielczego. Dodatkowo, umieszcza rozważania

dotyczące instytucji właściwych dla spółdzielni w kontekście regulacji OZE. Cenne są także rozważania dotyczące umieszczenia spółdzielni energetycznej w typologii spółdzielni (s. 250 – 252). Jedna spółdzielnia może przejawiać cechy właściwe dla różnych typów spółdzielni. Wiąże się to ze swobodą umów (statut spółdzielni) i wyborem w jej ramach przedmiotu działalności spółdzielni. Właśnie najlepszym przykładem jest spółdzielnia energetyczna, która może być jednocześnie spółdzielnią rolników lub inną spółdzielnią regulowaną przez przepisy ustawy – Prawo spółdzielcze.

Rozdział VII dopełnia kompleksowość opracowania przez Doktoranta instytucji spółdzielni energetycznej. Zawarta w nim została analiza przepisów prawa energetycznego, które regulują działalność spółdzielni energetycznej (s. 281 – 307). Należy zaznaczyć, że rozważania w tym zakresie wykazują znaczną oryginalność. W piśmiennictwie nie przeprowadzono do tej pory tak szerokiej analizy prowadzenia działalności przez spółdzielnie energetyczne jak dokonana przez Doktoranta.

Rozprawę wieńczy rozdział VIII, który zawiera syntetyczne podsumowanie przeprowadzonych rozważań, ocenę obowiązujących regulacji prawnych i wnioski *de lege ferenda*. Przede wszystkim w ramach tej oceny i wypracowanych wniosków Doktorant pokazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Na szczególną aprobatę zasługuje pozytywna ocena przez Doktoranta normatywnego wyróżnienia spółdzielni energetycznej przez stworzenie jej definicji legalnej, opartej na jej przedmiocie działalności i pogląd, moim zdaniem słuszny, że spółdzielnia energetyczna może łączyć w sobie cechy typowe dla różnych spółdzielni (s. 331, 333). Docenić należy także skrytykowanie przez Doktoranta ustawowego wymogu minimalnej liczby dziesięciu założycieli spółdzielni energetycznej i wnioskowanie *de lege ferenda* o zmniejszenie wymaganej przez ustawę liczby założycieli (s. 336, 345). Jako uzasadnienie Doktorant słusznie przywołuje zasadę dobrowolności członkostwa w spółdzielni, zwaną także zasadą otwartych drzwi. Wnioski *de lege ferenda* koncentrują się wokół zapewnienia realizowania zasad spółdzielczych przez regulację spółdzielni energetycznej. Doktorant postuluje działalność spółdzielni energetycznej wyłącznie w oparciu o jej własne instalacje, uzasadniając to wymogiem zachowania równości

członków (s. 346). Moim zdaniem, w postulacie tym doszukiwać się też należy zapewnienia zachowania zasady autonomii spółdzielni.

4. Ocena merytoryczna

Lektura recenzowanej rozprawy prowadzi do wniosku, że Doktorant wykazuje się ogólną wiedzą teoretyczną z zakresu nauk prawnych. Doktorant bardzo dobrze zna piśmiennictwo prawa spółdzielczego i prawa energetycznego. Doktorant prawidłowo prowadzi wywód naukowy, dochodząc do wniosków uzasadnionych w metodach wykładni, przy poprawnym posługiwaniu się stosowanymi w pracy metodami badawczymi (metodą dogmatycznoprawną, metodą komparatystyczną i metodą historycznoprawną). Powoduje to, że Doktorant prezentuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Praca jest bardzo oryginalna. W polskim piśmiennictwie nie było do tej pory opracowania monograficznego dotyczącego spółdzielni energetycznej. Oryginalność pracy wynika też z kompleksowego podejścia do tematyki spółdzielni energetycznej, obejmującego prawo cywilne (prawo spółdzielcze) i prawo publiczne (prawo energetyczne).

5. Ocena formalna

Od strony formalnej praca również zasługuje na pochwałę. Rozprawa została przygotowana z należytą starannością wymaganą dla prac naukowych. Praca liczy 407 stron. Autor bardzo dobrze posługuje się językiem prawniczym i poprawnie przywołuje źródła, literaturę i orzecznictwo. W rozprawie doktorskiej wykorzystano liczną literaturę, składającą się z 384 pozycji bibliograficznych. Z uznaniem podkreślam, że 179 pozycji bibliograficznych to literatura zagraniczna.

6. Wniosek końcowy

Stwierdzam, że recenzowana praca Tomasza Henryka Marca spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim. Przedmiotem rozprawy jest oryginalne rozwiązanie obranego problemu naukowego: statusu prawnego spółdzielni energetycznej i wykorzystania tej osoby prawnej w regulacjach tworzących transformację energetyczną. Rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktoranta w dyscyplinie nauki prawne. Potwierdza to

7

Uniwersytet
Pomorski
w Słupsku

zaprezentowana w rozprawie doktorskiej szeroka wiedza Doktoranta z zakresu prawa spółdzielczego i prawa energetycznego. Zdolność uzasadnienia wyboru tematu rozprawy doktorskiej, obrania celu pracy i sformułowania tez badawczych uzasadnia stwierdzenie, że Doktorant posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Z tych powodów wnoszę o dopuszczenie Doktoranta do dalszych czynności w postępowaniu doktorskim. Ze względu na oryginalność opracowania i relewantność tematu dla sprawiedliwej oraz społecznej transformacji energetycznej, a także wysoki poziom wyводу naukowego, wnoszę o wyróżnienie rozprawy doktorskiej. Uważam też, że praca powinna zostać opublikowana z powodu dużego znaczenia dla prawa spółdzielczego i społecznych aspektów transformacji energetycznej.

Kierownik
Zakładu Prawa Prywatnego
dr hab. Dominik Bierecki, prof. ucz.